

PRIKAZ KNJIGE N. N. AZOVCEVA

»LENJIN I SOVJETSKA VOJNA NAUKA«

Delo N. N. Azovceva¹ je rezultat izučavanja i uopštavanja teorijske i praktične delatnosti Lenjina u vojnoj oblasti. Naime, u njemu je prikazan doprinos Lenjina izgradnji i razvitku sovjetske vojne nauke. Ova monografija razmatra pitanje stvaranja metodoloških i teoretskih osnova nove sovjetske vojne nauke, odnosno uslova i faktora pobedonosnog vođenja rata radi zaštite socijalizma. Istovremeno se u njoj analiziraju lenjinski principi izgradnje sovjetskih vojnih snaga, njihova priprema, obuka i vaspitavanje kadrova. U njoj se problemski obrađuje razvitak savremene sovjetske nauke i uloge KPSS i vojnih kadrova u stvaralačkoj primeni i razvitku lenjinskih ideja u vojnoj nauci.

U uvodu Azovcev podvlači da je Lenjin ušao u istoriju ne samo kao genijalni teoretičar marksizma već i kao istaknuti vojni teoretičar, jer je za njegovo ime nerazdvojno vezano rađanje sovjetskih oružanih snaga i njihov razvoj. Tako je, po autorovom mišljenju, vojna delatnost Lenjina neodvojiva od njegove političke, partijske i državničke aktivnosti. Lenjinova teorijska osnova u vojnoj delatnosti je marksistička. Pored odličnog poznavanja Marksovih i Engelsovih zamisli o vojnim pitanjima, Lenjin proučava ostvarenja Suvorova, Fridriha II, Napoleona, Meringa, Klauzevica, Lera i mnogih drugih poznatih vojskovođa, vojnih teoretičara i istoričara. Autorova je težnja da, na osnovu Lenjinovih dela, arhivskog materijala i dela svojih prethodnika, ukaže na Lenjina kao dalekovidog vojnog teoretičara i praktičara.

U prvom poglavlju autor analizira lenjinske ideje i teoretske osnove sovjetske vojne nauke. Lenjin je isticao da je vojna nauka neophodna proleterijatu da bi pobedio buržoaziju i doveo do okončanja ratova. Izgrađujući sovjetsku vojnu nauku, on koristi iskustvo Pariske komune i revolucije 1905—1907. Posebno su prikazana shvatanja Lenjina o pobedonosnom vođenju rata u zaštiti socijalističke otadžbine, gde on konstatuje da odbrana otadžbine zavisi od ekonomskog, političkog, moralnog i vojnog potencijala. Stoga nije ništa čudno da Lenjin još 1922. govori o potrebi razvitka industrije, organizovanja socijalističke ekonomike i neophodnosti dobro organizovane pozadine. Pri tome ukazuje na to da

¹ N. N. Azovcev, В. И. Ленин и советская военная наука, Izdatelstvo »Nauka«, Moskva 1971.

materijalna baza za izgradnju savremene odbrane socijalističke otadžbine ne može da bude samo visokorazvijena industrijska proizvodnja, zasnovana na novim iskustvima nauke i tehnike. Kao značajne vojne faktore sovjetska vojna nauka ističe broj i kvalitet oružanih snaga ratujućih strana, količinu i kvalitet oružja i vojne tehnike, nivo razvitka vojne nauke u zemlji, organizatorske i komandne kvalitete rukovodećeg kadra, nivo vojne obučenosti vojnika, postojanje discipline i nivo borbenog morala vojske, njenu borbenu spremnost i budnost, dobro organizovani sistem rukovođenja i komandovanja, kao i obezbeđenja.

Drugo poglavlje nosi naslov: »Lenjin zasniva principe izgradnje armije novog tipa«. Autor podvlači da je vojno jedinstvo sovjetskih republika, ostvareno na inicijativu Lenjina, poslužilo kao jedan od značajnih razloga pobjede Crvene armije u godinama građanskog rata, u kome su učestvovali i mnogi dobrovoljci. Ovo je primer internacionalističke svesti stranih dobrovoljaca u redovima Crvene armije. Godine 1918—1919. bile su preduzete opsežne mere za pružanje pomoći Nemačkoj, Mađarskoj i Finskoj od strane mlade sovjetske države, a 1921. pružena je pomoć Kini i Mongoliji. Azovcev konstatuje da naučno-tehničku osnovu vojne izgradnje predstavlja kompleks svih vojnonaučnih dostignuća u oblasti prirodnih, tehničkih, društvenih i vojnih nauka na koje se oslanjaju sovjetske oružane snage. Posle pobjede oktobarske revolucije postavilo se pitanje formi vojne organizacije sovjetske države i Lenjin uviđa potrebu stvaranja regularne armije.² Autor iznosi koji su rodovi vojske sačinjavali suvozemne snage tako stvorene Crvene armije, podvlačeći naročito značaj konjice na Južnom, Zapadnom i Kavkaskom frontu. Sovjetska armija je u proleće 1919. imala 1,8 miliona, a krajem 1920. 5,5 miliona ljudi. Lenjin je mišljenja da se bez centralizovane armije ne bi mogli pobediti Kolčak i Denjikin. U ovom poglavlju su posebno prikazani principi borbene i političke pripreme sovjetskih oružanih snaga. Ujedno se ukazuje na to da se vojnici u kasarni ne obučavaju samo u vojnom pogledu, već da se i politički i kulturno vaspitavaju. Po nalogu Lenjina osnovana je generalštabna akademija Crvene armije, kasnije pretvorena u vojnu akademiju »Frunze«. Lenjin se mnogo interesuje za školovanje vojnih kadrova i nastoji da na čelo armije dođu komunisti. On lično je za čvrstu disciplinu, u čemu važnu ulogu treba da odigra lični primer komandira. Izučavanjem vojnog nasleđa Lenjina dolazi se do zaključka da nije bilo ni jednog problema u izgradnji Crvene armije za koji se Lenjin nije interesovao, tražeći njegovo praktično rešenje. Stoga nije ništa iznenađujuće da se Lenjinove ideje pojavljuju kao rukovodeće smernice sovjetske vojne nauke u svim etapama njenog postojanja i razvitka.

U trećem poglavlju autor Azovcev prikazuje kako je Lenjin rukovodio oružanom borbom u zaštiti socijalističke otadžbine. Azovcev je prvo analizirao lenjinske principe rukovođenja oružanom borbom. Iako se u odlučnim momentima stvaraju specijalna rukovodstva, mnogi dokumenti svedoče o rukovodećoj ulozi Lenjina u vojnim operacijama. Godine 1918. stvara se sovjet radnika i seljaka za odbranu. Delatnost Lenjina u svoj-

² Dekret o stvaranju Crvene armije je od 15. januara 1918, a o stvaranju Crvene flote od 29. januara 1918.

stvu predseđnika Sovnarkoma i Sovjeta odbrane javlja se kao obrazac objedinjenog partijskog i državnog rukovođenja oružanom borbom. Autor se osvrće i na ulogu Lenjina u planiranju oružane borbe i organizovanju razbijanja protivnika. Pri tome podvlači veliki stepen planiranja i organizovanja širokih masa u ustanku. Sintetizovano je prikazana vojna intervencija na mladu sovjetsku državu. Lenjin uviđa da u vreme kada je industrijski južni rejon izgubljen — treba držati industrijski Ural.

Četvrto poglavlje nosi naslov: »Lenjin o formama i sredstvima vođenja oružane borbe«. Azovcev posebno obraća pažnju na načine i forme vođenja oružane borbe. Lenjin je učio da treba menjati metode borbe kada se menjaju uslovi. Kao osnovne forme oružane borbe tog vremena smatrane su napadne i odbrambene operacije frontova i armija, uz učesće konjice i aktivno dejstvo partizanskih odreda u pozadini neprijatelja. Posle razbijanja Denjikina vode se operacije grupe frontova. U zimu 1918—1919. sprovodi se ofanziva na skoro svim frontovima. Lenjin je isticao potrebu primene svake operacije i sadejstva svih rodova vojske. On je pridavao veliki značaj odbrani Petrograda, Tule, Odese, Caricina i drugih važnih strategijskih tačaka. Partizansko dejstvo je specijalno razrađivano i široko primenjivano u Ukrajini, Sibiru, Severnom Kavkazu i na Dalekom istoku. Tesno su bila povezana borbena dejstva partizana i Crvene armije radi uništavanja Kolčaka, Milera, Judenjiča i Vrangela. Azovcev se posebno zadržava na stvaranju i korišćenju rezervi u borbi, čiji je problem pod Lenjinovim rukovodstvom pravilno rešen. Autor takođe analizira upotrebu raznih rodova vojske u borbi. Pored konjice, kao visokomanevarska snaga tada su se pokazali oklopni vozovi. Oklopne snage su i stvorene na inicijativu Lenjina i uspešno su izvršavale svoje zadatke, uz tesno sadejstvo sa strelcima, konjicom i avijacijom, jer su obezbeđivale visok tempo i veliku dubinu nastupanja. Lenjin je bio za stvaralačku primenu vojne misli i tehnike, a protiv svakog šablona.

Peto poglavlje ima naslov: »Stvaralački razvitak lenjinskog nasleđa u oblasti vojne nauke«. Azovcev je tu prvo analizirao razvitak sovjetske vojne nauke od 1921. do 1945. U tom periodu, uporedo sa daljim razvitkom vojne nauke, dolazi do prvog uopštavanja iskustva iz prvog svetskog rata i građanskog rata. Prilikom rešavanja vojnih problema u to vreme unosi se dijalektički metod. Frunze vrši prva uopštavanja, a uskoro se javlja i čitava plejada vojnih stručnjaka. U celom tom periodu pažnja se poklanja razvitku vojne tehnike i kadrova. Azovcev zatim analizira dela A. A. Svečina, A. I. Verhovskog, B. M. Šapošnjikova, M. N. Tuhačevskog i dr. Tu se govori o pripremi planova za odbranu zemlje, samostalno i u koaliciji s drugim armijama; naoružanje se kvantitativno povećava i kvalitativno poboljšava. Konstruišu se nova borbena sredstva. Još 1928—1929. raspravlja se o korišćenju tenkova i avijacije u borbi. Izvode se i manevari, na kojima se koordiniraju dejstva snaga svih rodova vojske — shodno lenjinskim principima.

Otađbinski rat je potvrdio životnost lenjinskih ideja o svim važnijim problemima sovjetske vojne nauke. Tada se još više povezuju prirodne nauke s vojnom tehnikom. Vojna torija je istakla neophodnost stvaranja samohodne artiljerije kao podrške pešadiji i tenkovima. Stvaraju se nove baze i izrađuju nove plovne jedinice u floti. Naročito veliki razvitak zapaža se kod mornaričke pešadije. Sva važnija pitanja, kao i

u vreme građanskog rata, rešava CK partije. Široko je iskorišćeno vojno nasleđe Lenjina u oblasti vojnih dejstava u godinama velikog otadžbinskog rata.

Azovcev je takođe prikazao dostignuća savremene sovjetske nauke u oblasti raketnog oružja. Ujedno podvlači značaj sadejstva raketnog i drugih vrsta oružja. Osnovni vid borbenih dejstava ostaje napad.

U poslednjem poglavlju Azovcev prikazuje izvore i literaturu o Lenjinu, kao osnivaču sovjetske vojne nauke. Tu, pre svega, daje ocenu izvora, a prvenstveno Lenjinovih dela, naročito njegovih izdanja koja se odnose na vojne probleme. Pri tome autor konstatuje da u Centralnom državnom arhivu Sovjetske armije ima mnogo dokumenata koji svedoče o neposrednom učešću Lenjina u izgradnji Crvene armije i flote. Azovcev takođe analizira memoarska dela sovjetskih i stranih autora o Lenjinu, prikazujući ona najznačajnija o Lenjinu kao vojnom teoretičaru, pri čemu iznosi njihove pozitivne i negativne strane.

Na kraju knjige nalazi se zaključak. Autor je priložio i bogat pregled izvora (literature), koje je koristio pri pisanju monografije. Tu je, pre svega, dao dela klasika marksizma — lenjinizma, zatim zbornike dokumenata i materijala CKSS i sovjetske vlade, arhivske fondove, sećanja, monografije, članke i druga izdanja. U knjizi je dat i indeks imena.

U ovoj monografiji je delatnost Lenjina u složenoj vojnoj problematici, koja obično izgleda suvoparna, prikazana svestrano, toplo i ubedljivo. U delu Azovceva Lenjin kao strateg govori kroz dokumenta podneta najvišim organima partije, kroz pisma i sabrana dela.

Pisano živo, lucidno, delo će poslužiti kao odličan putokaz za mnoge teoretičare vojne nauke u kojem pravcu treba razmatrati Lenjinovo vojno učenje. Monografija će dobro doći ne samo komandnom kadru, već svakom vojniku, borcu koji se služi ruskim jezikom da, sa još jedne strane, sagleda nedovoljno ispitano delatnost Lenjina kao stratega.

Mr Milica BODROŽIĆ